

Scris de radu.golban pe 22 decembrie 2020, 11:15

Este virusul din Wuhan un redivivus Wotan?

Intrucat cifrele referitoare la excesul de mortalitate din Germania amintesc de vremurile bune dinaintea pandemiei, decidentii incearca sa intretina isteria prin explicatii dintre cele mai nastrusnice. Cum alarmismul tintit reprezinta un mijloc verificat al asa-numitei torturi albe, se pune intrebarea daca intervalul de timp este favorabil implementarii „celei de-a patra revolutii industriale“, propagata de inginerul Klaus Schwab, prin facilitarea unei strategii de infestare a societatii cu psihoze anxioase. Schwab, detinator al mai multor titluri de doctor, priveste „fortele transformatoare“ ale unei pandemii la fel ca Sir William Sargant (1907–1988), faimosul psihiatru militar britanic si profesionist al interogatoriilor in cadrul CIA, care a explicat pe larg cum pot fi aduse masele la o stare de colaps psihotic prin inducerea intentionata a panicii sau a agitatiei in caz de razboi sau de epidemie. Avand in vedere ca afirmatiile emise de cei doi se deosebesc, in esenta, doar prin adjectivul „transformator“, as recomanda mai degraba cartea *Battle for the Mind* (1957) a monstrului in halat de medic – cunoscut pentru experientele realizate pe oameni – decat pe cea a teoreticianului evolutionist Schwab.

Daca Schwab (care nu e specialist in medicina) reclama introducerea unui nou **lockdown** din considerente mai curand economice decat virologice, ar trebui – din perspectiva potentialului de distrugere a unor intregi ramuri economice – sa luam in considerare si unele aspecte psihologice, care tin de domeniul catastrofalului si al emotiilor profunde. intr-un text aparut in 1936 si intitulat „Wotan“, celebrul psihanalist elvetian C. G. Jung afirma, pertinent, ca fenomenul german frapeaza mai ales prin modul cum „un om vadit acaparat poate sa acapareze un intreg popor, in asa fel incat totul se pune in miscare, ia avant si, inevitabil, aluneca pe o panta periculoasa“. in contextul social larg in care ne aflam, economia, ca baza de argumentare stiintifica, are o pozitie mult mai putin solida decat psihologia, motiv pentru care tocmai Jung ar putea sa ofere impulsuri pretioase pentru intelegerea rolului jucat de „cel care acapareaza“.

E drept ca psihiatrul elvetian, fondator al psihologiei analitice, nu a fost un adept al zeului germanic Wotan; el a vazut in acesta din urma o simpla ipoteza menita sa elucideze „cicloul“, „factorul“ psihic de natura irationala ce determina inclinatia spre distrugere. Doar anul difera; in

rest, analiza incomodului cunoscator al sufletului, care vorbea despre o „mare efervescenta culturala“, specifica perioadelor de inflorire, se dovedeste relevanta si pentru evenimentele actuale. Declarandu-se incapabil sa explice starea lumii pe baza factorilor economici, politici si psihologici, Jung s-a incumetat sa formuleze ipoteza ca batranul Wotan explica nazismul mai bine decat celelalte trei elemente impreuna.

Daca astazi rata mortalitatii cam schioapata, firava ei crestere fiind atribuita, cu mare impact mediatic, evolutiei periculoase a bolii COVID-19, nimic nu rezuma mai bine situatia decat cuvintele lui Jung: „Germania, tara a catastrofei intelectuale, unde anumite realitati naturale incheie mereu doar o pace aparenta cu suverana lumii, ratiunea“. Ramane o pura speculatie daca Wotan, prezentat de Jung in textul lui ca un vant si ca un vrajmas originar din Asia, prefigureaza subtil virusul adus recent de la Wuhan – tocmai datorita asemanarii fonetice a numelor Wotan si Wuhan. Chiar fatalismul este trasatura caracteristica a acestui zeu al maniei dezlantuite, care pare sa se fi trezit din nou la viata sub forma de arhetip. Daca „mitul corona“ este simbolizat de un agent patogen transmis de lilieci, atunci mamiferul zburator – despre care s-ar putea spune ca se numara printre animalele vazduhului – ar sugera o anumita analogie cu corbii arhaici care-i vestesc lui Wotan, zeul distrugerii, adierea diminetii.

„Oricat de aiuriti ar fi, adeptii lui Wotan par a fi vazut lucrurile mai clar decat partizanii ratiunii“, constata Jung, adaugand ca exaltatii aducatori de mantuire si-au asigurat astfel, in cele din urma, drumul spre putere. Recursul la psihologie se confirma tocmai in privinta excentricei pretentii revolutionare ridicate de apostolii de azi ai evolutiei, in contradictie cu stiinta si in armonie cu riturile cultice. El permite aceeasi concluzie, atunci ca si acum: maniosul zeu al vantului ataca tot „ce intalneste in cale si doboara tot ce e subred“.

Deosebit de instructiva pare trimiterea facuta de psihiatrul elvetian la mitologia germanica, potrivit careia vantul din Asia, inainte sa sufle in Germania si sa „inspire ganduri ce zdruncina lumea“, „aduna popoarele la un loc ca pe niste frunze moarte“. Una dintre aceste „frunze moarte“ putea fi SUA, tara destabilizata din motive geopolitice, care, in vartejul crizei provocate de coronavirus, i-a sanctionat la urne, ca printr-un act de credinta, pe cei care nu cred in virus; ba mai mult, aceasta destabilizare a pus cruce neoliberalismului atat de nesuferit germanilor. Modul in care amesteca Schwab perspectivele de viitor cu nota proasta acordata administratiei Trump pentru gestionarea crizei COVID-19 si cu critica neoliberalismului indica limpede aceasta directie.

Daca ne indreptam atentia asupra puternicului vant dezlantuitor in spiritul unei innoiri fundamentale, asa cum vad lucrurile cativa intelectuali exaltati, pentru care **lockdown**-ul din zilele noastre este expresia distrugerii si a reconstructiei, ne frapeaza inevitabil caracterul burlesc al acestor noi adepti ai lui Wotan. Arhetipurile incep sa actioneze, explica Jung, cand desfasurarea evenimentelor politice nimereste dintr-o fundatura in alta, iar masele, in loc sa se supuna ajustarii umane [***menschliche Regulierung***], inceteaza sa se mai comporte normal.

Tocmai „cunoasterea destinului“, inspirata de Wotan – acest „initiat in cele tainice“, cum scria Martin Ninck^[2], si deci un multitalent –, este unitatea de masura dupa care am putea sa-i evaluam cu precizie pe Klaus Schwab, pe Bill Gates si pe ceilalti, care, fascinati de „corona“, au pus pe hartie perspective de viitor. Dar lucrurile nu se opresc la aceste caracteristici. In avatarul lui Schwab^[3] – realizat inca de pe acum si pregatit sa reziste mortii –, recunoastem lesne, intr-o forma usor modificata, calitatea lui Wotan de stapan al mortilor, crutat de semnele imbatranirii. La fel si scrisorile adresate consiliului sau de administratie si pastrate intr-un seif, pentru eventualitatea in

care Schwab ar pati ceva^[4], subliniaza in mod foarte concret caracterul invaluit in mister al zeului distrugerii.

impartasesc, la randul meu, explicatiile lui Jung, potrivit carora desteptarea lui Wotan ar fi doar o imagine menita sa elucideze „fortele psihice“ pe baza unor caracteristici sedimentate istoric, literar si cultural. Graitoare este observatia lui Jung cum ca Wotan, in calitate de arhetip si de factor psihic autonom, produce un efect colectiv, prin care se contureaza imaginea naturii lui. E drept ca Schwab nu este Wotan; cu toate acestea, poarta si el amprenta culturala a patriei lui spirituale, amprenta ce consta tocmai in aceasta alternanta tragica dintre inspiratie si mania dezlantuita. Interesul lui Jung, in calitate de psihiatru, era sa vindece sufletele oamenilor facand apel la arhetipuri. El n-a fost, probabil, prea incantat sa descopere ca o parte din acesti zei-tamaduitori faceau minuni doar cand dadeau frau liber maniei distructive. Din perspectiva politicii practice [**Realpolitik**] si a psihologiei, am putea spune ca Wuhan-Wotan, pe langa ca vindeca sufletul german, are si menirea de a inlatura adversarii politici. Recursul la mitologie pare oricum sa fi tras pe linie moarta Statele Unite si sa fi proclamat o noua **pax germanica**, menita sa deschida drumul unei noi ere a sustenabilitatii in spiritul german al binelui comun.

Sigur ca am putea sa ne aplecam si asupra unor elemente stilistice. De exemplu, se pune intrebarea daca apelul adresat oamenilor de a se proteja pe ei si semenii lor, precum si de a se vaccina cu entuziasm mai respecta imperativul aliteratiei din Edda cu privire la vechiului salut germanic dupa rang al zeului reascut al nimicirii. A fost intotdeauna tragic sa ajungi pe mana unui zeu viu, isi incheie Jung textul, indemandu-i pe cititori sa si-l reprezinte pe germanul din vremea lui mai degraba in ipostaza „celui care sufera“ decat a „celui care actioneaza si se cuvine tras la raspundere“. Orele de inchidere obligatorii, **lockdown**-ul, disparitia unor intregi ramuri economice si acoperirea ireverentioasa a fetei l-ar face, probabil, pe psihiatru elvetian sa pronunte acelasi verdict in legatura cu cei aflati in suferinta azi.

Calitatea de cotropitori in continua miscare a discipolilor lui Wotan pare sa se fi reactivat si privinta politicilor germane de protectie contra coronavirusului, politici prezentate in termeni de competitie sportiva, ca model de export al genialitatii, precum si in privinta cursei pentru vaccin, cu aerul ei aproape imperialist. Wotan, afirma Jung, este un dat cultural arhaic, o neintrecuta personificare a unei particularitati fundamentale, pe care astazi, spre deosebire de el, n-am limita-o la un singur popor (german), ci am extinde-o la scara Europei Centrale. Un teribilism irrational, care se exprima prin aluzii neincetate la progresul tehnic, masuri exemplare luate in domeniul politicilor sanitare, exacerbarea pericolului invizibil reprezentat de un virus, genialitate, inventivitate si aroganta de a da lectii intregii Europe. Nimic altceva decat o cavalcada contemporana a walkiriilor, menita sa scoata in evidenta unicitatea.

Din nefericire, revolutiile industriale sunt numarate, in mod evident, la fel ca Reich-urile germane: in cazul acestora din urma, numaratoarea s-a oprit la trei; despre cel de-al Patrulea Reich se fac doar speculatii. In schimb, revolutia industrială face prima mutare si atinge pozitia magica patru. Nu putem decat sa asteptam factorul ce va egaliza scorul la competitia dintre Reich si industrie. Si ne vor trece fiori reci pe sira spinarii gandindu-ne la previziunea lui Jung, care spunea ca nazismul nu e nici pe departe un capitol incheiat si ca in urmatorii ani sau in urmatoarele decenii ne asteapa lucruri greu de patruns si de anticipat in prezent.

[1] Carl Gustav Jung, **Aufsätze zur Zeitgeschichte** Zürich, 1946, pp. 1–24.

[2] Martin Ninck, **Wodan und germanischer Schicksalsglaube**, Eugen Diederichs, Jena, 1935.

[3] [Klaus Schwab: avatar Second Life](#).

[4] „Der superidealistische Weltverbesserer“, **Berner Zeitung**.

ADRESA: <http://crct.ro/nx8i>